

HKH-RAPPORT LYNGDAL KOMMUNE 2021

UNGDOMSMILJØET I LYNGDAL KOMMUNE

Kartleggingsteamet har bestått av:

Linn Øysæd Gyland, folkehelsekoordinator
Camilla Buch Vidringstad, SLT-koordinator
Marianne Aarhoug Salvesen, BTI-koordinator
Astrid Karin Rødseth, sosiallærer
Torbjørg Berg, spesialpedagog
Grethe Johannessen, helsesykepleier

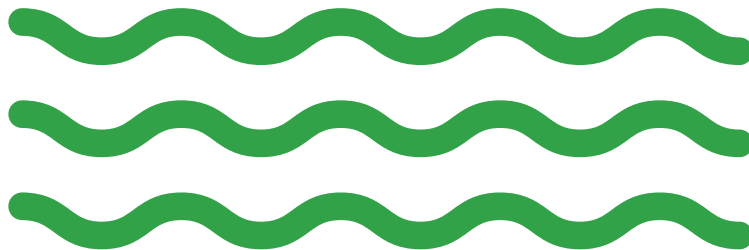
Ledet av: Linn Øysæd Gyland, folkehelsekoordinator

Veiledet av: Rosanne Kristiansen og Hilde Jeanette Løberg, KoRus Sør

Design: Lyngdal kommune. Ukrediterte foto i rapporten er tatt av kartleggingsteamet eller ungdommer ved ungdomsskolen.

Takk til: Alle som har deltatt på dialogmøter, bidratt i intervjuer og ellers engasjert seg i prosjektet.

Utgiver: Lyngdal kommune

INNHOOLD

FORORD	5
KARTLEGGINGSTEAMETS REFLEKSJONER	6
SAMMENDRAG	7
1. INNLEDNING	9
1.1 OM LYNGDAL.....	9
1.2 BAKGRUNN FOR KARTLEGGINGEN.....	9
1.3 KARTLEGGINGENS MÅL OG PROBLEMSTILLING.....	10
1.4 AVGRENSNINGER	10
1.5 HKH OG KARTLEGGINGSPROSESSEN	11
<i>Om Hurtig Kartlegging og Handling (HKH)</i>	11
<i>Kartleggingsteamet</i>	12
2. TEORI OG METODE	12
2.1 TEORETISK TILNÆRMING	13
2.2 METODER.....	14
<i>Innledende dialogmøte</i>	14
<i>Dialogmøter for ungdom</i>	14
<i>Innhenting av eksisterende kunnskap</i>	15
<i>Intervjuer</i>	16
<i>Digitalt avsluttende dialogmøte</i>	16
<i>Avsluttende dialogmøter for ungdom</i>	17
3. FUNN, ANALYSE OG TILTAK	18
3.1 INNLEDNING	18
3.2 UNGDOMSMILJØ OG FRITID	18
3.3 FORELDREROLLEN/FORELDRERELASJONEN	22
3.4 SKOLE: TRIVSEL, SAMARBEID OG FOREBYGGING.....	24
3.5 PSYKISK HELSE.....	26
3.6 RUS.....	29
4. OPPSUMMERING	33
KONKLUSJON.....	33
5. FREMTIDIG SATSING OG FORSLAG TIL HANDLINGSPLAN	34
5.1 NIVÅER AV FOREBYGGENDE TILTAK.....	34
5.2 FORSLAG TIL HANDLINGSPLAN	34

FORORD

Livskvalitet og levekår er et av satsingsområdene i den nye kommuneplanen for Lyngdal kommune. Det er over lengre tid jobbet kontinuerlig med helsefremmende og forebyggende arbeid med barn og unge som målgruppe. Likevel har man med bakgrunn i Ungdata, andre undersøkelser samt observasjoner, opplevd en bekymring omkring ungdom og ungdomsmiljøet.

For å få mer informasjon om ungdomsmiljøet i Lyngdal, ble det besluttet å gjennomføre en Hurtig Kartlegging og Handling (HKH). Formålet med kartleggingen var å få bedre innsikt i og oversikt over ungdomsmiljøet i kommunen, og hva vi kan gjøre for å møte aktuelle utfordringer på en best mulig måte. Kartleggingen har resultert i en rapport. I kartleggingen som er grunnlaget for rapporten har både ungdommer, foreldre/foresatte, ulike tjenester og representanter fra fritidsarenaer bidratt med informasjon og synspunkter.

For å løse utfordringene som har blitt avdekket kreves det et samarbeid. Rapporten peker på utfordringer og tiltak som vil være retningsgivende for innsatsen.

Denne rapporten er ment for alle som kartleggingen kan være interessant for. Her tenker vi på ungdommene selv, foreldre/foresatte, politikere, de ulike tjenester, frivillige organisasjoner og fritidsarenaer, og andre. Utfordringen framover blir nå at vi klarer å følge opp de tiltak som er skissert i rapportens handlingsplan. Det vil være viktig for å lykkes med det videre forebyggende arbeidet rettet mot barn og unge i Lyngdal kommune.

Kommunedirektøren vil også benytte anledningen til å takke kartleggingsteamet og alle som har bidratt til kartleggingen og rapporten for et viktig og godt arbeid.

Lyngdal, september 2021

*Kjell Olav Hæåk
Kommunedirektør*

Kartleggingsteamets refleksjoner

Da vi helt i begynnelsen av mars 2020 bestemte oss for å anvende kartleggingsmetoden HKH, visste vi lite om hva som ventet oss om kort tid. Vi kunne ikke forestille oss at det ville bli strenge restriksjoner i samfunnet som gjorde at vi ikke kunne møtes, at skoler og barnehager skulle stenges, og at vi i lang tid fremover måtte droppe all håndhilsning og nærkontakt. Vi visste ikke at en pandemi ved navn COVID-19 ville ha stor påvirkning på prosjektet og ikke minst livene våre.

Pandemien har ført til at kartleggingen har tatt lengre tid å gjennomføre enn det som var planlagt. Kartleggingsteamet har måtte tenke nytt og annerledes i kartleggingsprosessen. Enkelte intervjuer, i tillegg til det avsluttende dialogmøtet, har blitt gjennomført digitalt av hensyn til gjeldende smittevernrestriksjoner. Ettersom kartleggingsprosessen ble noe lengre enn planlagt, så har noen av tiltakene blitt igangsatt underveis i kartleggingsperioden.

Samtidig har det blitt valgt en bred problemstilling for kartleggingen, noe som tiltakene bærer preg av. I handlingsplanen er tiltakene delt inn i ulike kategorier. Dette er hovedsakelig gjort for oversiktens skyld, men de ulike tiltakene må likevel ses i sammenheng på tvers av kategoriene. Vi valgte en slik bred problemstilling for å ha en mest mulig helhetlig tilnærming til ungdomsmiljøet. Kartleggingen har gitt oss mye viktig informasjon om ungdomsmiljøet som vi vil bruke i det fremtidige forebyggende arbeidet i Lyngdal kommune.

SAMMENDRAG

Ungdata og andre undersøkelser, samt observasjoner både fra foreldre, skole og andre tjenester, ga grobunn for en bekymring omkring ungdom og ungdomsmiljøet i Lyngdal. Ungdataundersøkelsen som ble gjennomført i 2019 viste at ungdomsskoleelever i Lyngdal sør svarte under gjennomsnittet på en rekke punkter som omhandler lokalmiljøet og skole, deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, og at de er mer plaget av ensomhet og depressive symptomer enn gjennomsnittet i landet. I Lyngdal nord ble det imidlertid svart gjennomgående bedre på de ulike indikatorene, sett i sammenheng med resten av landet. I 2019 ble det også, på bakgrunn av blant annet en bekymringsmelding fra FAU, gjennomført et tilsyn knyttet til forebyggende, kontinuerlig og systematisk arbeid for å fremme et godt og trygt skolemiljø ved Lyngdal ungdomsskole.

Med bakgrunn i denne bekymringen rundt ungdomsmiljøet ble det etablert kontakt og samarbeid med KoRus Sør (kompetansesenter rus - region sør) og påbegynt en HKH-kartlegging med mål om å kartlegge situasjonen og utarbeide en handlingsplan basert på funnene. Det ble nedsatt en styringsgruppe bestående av virksomhetsledere for skole, rektorer ved ungdomsskolene og virksomhetsleder for forebygging og livsmestring, samt et tverrfaglig kartleggingsteam ledet av folkehelsekoordinator. Ved bruk av HKH-metoden var målet å innhente informasjon som ga rask oversikt over utfordringene og pågående innsats på området, og påfølgende analyser og utarbeidelse av en handlingsplan som skulle tilrettelegge for målrettet innsats.

Kartleggingens hovedproblemstilling har vært følgende: ***Er det grunn til bekymring for ungdomsmiljøet i Lyngdal kommune?*** Herunder har det vært fokus på å finne ut mer om forekomst og omfang av rusbruk i ungdomsmiljøet, ungdommers psykiske helse, trivsel og forebygging i skolen, og ungdommenes fritid.

FUNN

Kartleggingen viser et generelt godt og trygt ungdomsmiljø i Lyngdal. Det er likevel noen utfordringer i ungdomsmiljøet som gir grunn til bekymring. Både i nord og i sør i kommunen er det et godt og variert fritidstilbud for barn, men ikke like godt for ungdom. Mange mener at det er lite å finne på om man ikke driver med idrett eller tilhører en menighet. Flere tjenester peker på et tydelig skille mellom ungdom som deltar i det organiserte fritidstilbudet, og de som ikke gjør det.

Både foreldre, tjenester og ungdommer beskriver en negativ utvikling knyttet til en type ungdomskultur som har i seg språk, symboler og holdninger fra såkalt "gjengkultur". Det er ikke tale om gjenger i tradisjonell forstand, men elementer av dette. Tjenestene beskriver en liten gruppe av ungdommer, og flest gutter, som står bak noe av uroen i kommunen.

Psykisk uhelse ble trukket frem som en utfordring allerede på det innledende dialogmøtet. Tall fra ungdataundersøkelsen i tidligere Lyngdal kommune viser en negativ utvikling knyttet til lettere psykiske helseplager og opplevelse av ensomhet.

I løpet av ungdomstiden debutterer en stor andel av ungdommene med alkohol. Lyngdal skiller seg positivt ut i forhold til de andre kommunene i Lister ved at det er færre ungdomsskoleelever som oppgir at de har drukket seg beruset. Samtidig er det en del elementer å ta tak i når det gjelder

tilgjengelighet, holdninger og informasjon knyttet til rusbruk blant ungdom. Det er et klart funn i kartleggingen at det er et «hull» i tjenestetilbudet innenfor psykisk helse og rus, og særlig mangel på tiltak som man kan sette inn ved en begynnende utfordring.

Både tjenester, lag/foreninger, ungdommer og foreldre peker på at de aller fleste ungdommer får god oppfølging fra hjemmet og at foreldre er «på banen». Likevel er det tjenester som beskriver naive foreldre som ikke kan, tør eller vil se handlinger og potensiell risikoadferd hos sine barn. Erfarne tjenesteutøvere beskriver en tydelig endring i foreldrerelasjonen hvor foreldre nå i mye større grad enn tidligere fremstår som kamerat eller venninne med sin ungdom.

Tjenestene peker også på mulighet for forbedring innenfor tverrfaglig samarbeid og samhandling. Ansatte i skolene trekker særlig frem mangel på oversikt over tiltak, i tillegg til at de savner en bedre samordning av disse. Det foregår en rekke gode forebyggingstiltak i skolene, men det er behov for å se på hensikten med disse, og å gjennomføre evalueringer og systematisere innsatsen. Kartleggingen viser et generelt stort informasjonsbehov knyttet til aktuelle tjenestetilbud.

Ved hjelp av HKH-metoden er det kartlagt utfordringer, pågående innsats og «hull» i tjenestetilbudet i Lyngdal kommune. På bakgrunn av disse funnene er det utarbeidet en handlingsplan med tiltak og målsettinger innenfor fire områder; at ungdomsmiljøet skal oppleves som trygt og inkluderende, at barn og unge skal oppleve gode og trygge oppvekstsvilkår, at ungdommene skal oppleve god psykisk helse, og at ungdommene skal avstå fra bruk av rusmidler. Handlingsplanen finnes i kapittel 5.

1. INNLEDNING

1.1 Om Lyngdal

Lyngdal kommune består av tidligere Lyngdal og Audnedal kommuner (fra og med 1. januar 2020). I rapporten beskrives dette som henholdsvis Lyngdal sør og Lyngdal nord. Kommunen ligger i Agder fylke og har i overkant av 10 000 innbyggere. Kommunen er geografisk langstrakt, og strekker seg fra Korshamn i sør til Sveindal i nord – en strekning på ca. 80 kilometer.

Lyngdal kommune har seks kommunale barneskoler, og to kommunale ungdomsskoler. I tillegg er det én privat grunnskole (1. – 10. trinn) i kommunen, og tre videregående skoler. En av de videregående skolene i kommunen er privat, og har flere elever som bor på internat.

1.2 Bakgrunn for kartleggingen

Ungdata og andre undersøkelser, samt observasjoner både fra foreldre, skole og andre tjenester, ga grobunn for en bekymring omkring ungdom og ungdomsmiljøet i Lyngdal. En vag og lite konkret bekymring for ungdomsmiljøet har nok pågått over lengre tid, men den toppet seg i 2019.

Ungdataundersøkelsen (2019) viste at ungdomsskoleelever i Lyngdal sør svarte under gjennomsnittet på en rekke punkter som omhandler lokalmiljøet og skole, deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, og at de er mer plaget av ensomhet og depressive symptomer enn gjennomsnittet i landet og fylket. I Lyngdal nord ble det imidlertid svart gjennomgående bedre på de ulike indikatorene, sett i sammenheng med fylket og resten av landet.

Figur 1: Områder som det ble rettet fokus mot i forkant av kartleggingen

I 2019 ble det også på bakgrunn av blant annet en bekymringsmelding fra FAU (Foreldrenes Arbeidsutvalg) gjennomført et tilsyn ved Lyngdal ungdomsskole i regi av Statsforvalteren. Tilsynet omfattet skolens oppgaver for et forebyggende, kontinuerlig og systematisk arbeid for å fremme et godt og trygt skolemiljø. Det

ble avdekket brudd på en rekke punkter, herunder manglende involvering av elever og foreldre, og at skolen ikke arbeidet kontinuerlig og systematisk med relasjoner for å skape et inkluderende og mangfoldig læringsmiljø. Det ble også avdekket dårlig kommunikasjon med foreldre, og manglende samarbeid vedrørende skolemiljøet.

Med bakgrunn i dette la Lyngdal kommune i 2020 til rette for en større kartlegging av oppvekstmiljøet i kommunen gjennom HKH-metoden.

1.3 Kartleggingens mål og problemstilling

Formålet med kartleggingen er å bidra til å skape et godt ungdomsmiljø i Lyngdal. Målet med kartleggingen har vært å få svar på om det er grunn til å være bekymret for ungdomsmiljøet i Lyngdal kommune, og på bakgrunn av funnene i kartleggingen foreslå hensiktsmessige intervensjoner og tiltak.

Det er kartlagt hva ulike grupper og instanser i kommunen mener og erfarer i tilknytning til problemområdet. I tillegg er eksisterende tiltak knyttet til problemområdet kartlagt, med mål om å identifisere eventuelle «hull» i tjenestetilbudet.

Kartleggingens hovedproblemstilling har vært følgende: ***Er det grunn til bekymring for ungdomsmiljøet i Lyngdal kommune?*** Herunder har det vært fokus på å finne ut mer om forekomst og omfang av rusbruk i ungdomsmiljøet, ungdommers psykiske helse, trivsel og forebygging i skolen, og ungdommenes fritid.

1.4 Avgrensninger

Kartleggingen har i all hovedsak konsentrert seg om målgruppen ungdom i ungdomsskolealder. Gjennom kartleggingen har utvalget av informanter bestått av både ungdommer, foreldre/foresatte, ulike tjenester, representanter fra det lokale næringslivet og frivillige og/eller ansatte ved fritidsarenaer eller møtesteder for ungdom.

Kartleggingen begrenser seg hovedsakelig til følgende områder; ungdomsmiljøet, fritid, foreldrerollen/foreldrerelasjonen, skole, psykisk helse og rus. Kartleggingsteamet har hatt som mål å favne bredt, men det vil nok likevel være erfaringer og synspunkter som ikke er en del av kartleggingen. Likevel opplever kartleggingsteamet å ha fått mye informasjon fra informanter med ulike innfallsvinkler til problemstillingen.

Kommunen arbeider kontinuerlig på system- og strukturnivå, men dette er ikke inkludert i rapporten. I denne HKH-kartleggingen fokuseres det på tiltak der ungdom er i målgruppen, og på tiltak som kan iverksettes forholdsvis raskt. Systematisk og langsiktig arbeid er derfor i stor grad utelatt fra denne rapporten.

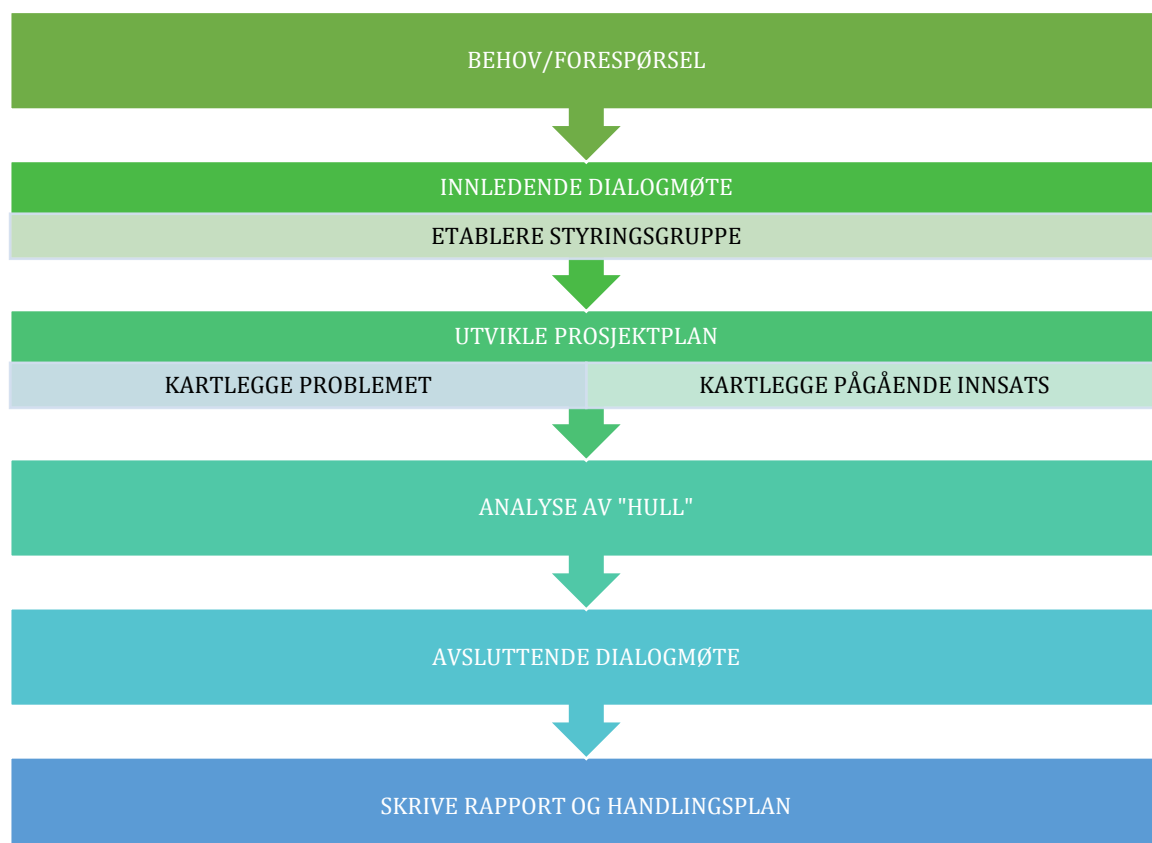
1.5 HKH og kartleggingsprosessen

Om Hurtig Kartlegging og Handling (HKH)

Hurtig Kartlegging og Handling er en kartleggingsmetode som er utviklet av Verdens Helseorganisasjon, og er tilpasset norske forhold og praksis av Kompetansesenter rus Vest Bergen.

Ved bruk av HKH-metoden er målet å innhente informasjon som gir rask oversikt over utfordringene som man skal kartlegge, og allerede pågående innsats på området. Deretter skal man gjennom analyser og utarbeidelse av en handlingsplan tilrettelegge for målrettet innsats. Hensikten er å kunne forebygge utfordringene på en rask og målrettet måte.

HKH-metoden er manualbasert, følger en fast prosess, involverer innbyggere gjennom bruk av ulike metoder, og skal være hurtig og handlingsorientert.

Figur 2: En HKH skal alltid følge en fast prosess, som skissert i denne modellen

Kartleggingsteamet

Kartleggingsteamet har hatt ansvar for å planlegge og gjennomføre kartleggingen. Kartleggingsteamet har møttes både i forkant, underveis, og i etterkant av kartleggingen. Teamet har blitt ledet av folkehelsekoordinator Linn Øysæd Gyland, og har gjennom hele prosessen fått opplæring og veiledning fra KoRus Sør.

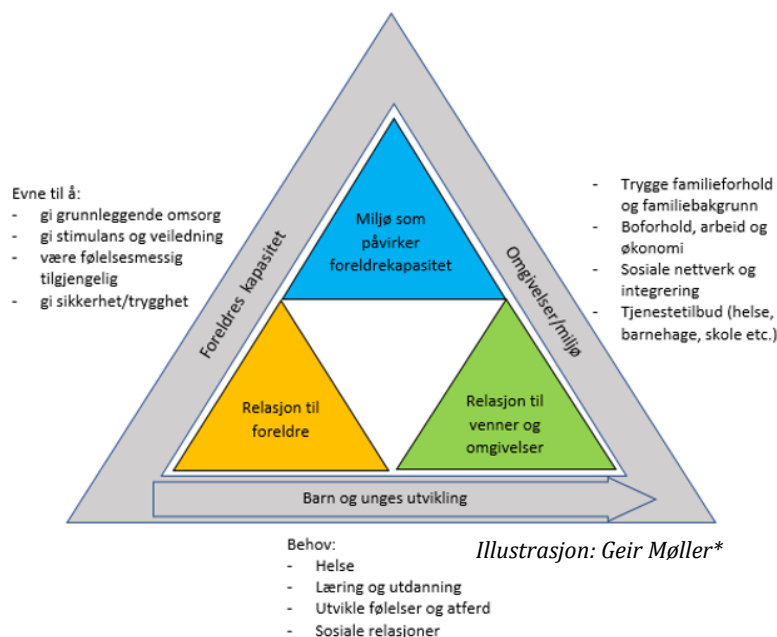
Foto: KoRus Sør. Fra venstre: Marianne Aarhoug Salvesen, Grethe Johannessen, Astrid Karin Rødseth, Camilla Buch Vidringstad, Torbjørg Berg og Linn Øysæd Gyland

2. TEORI OG METODE

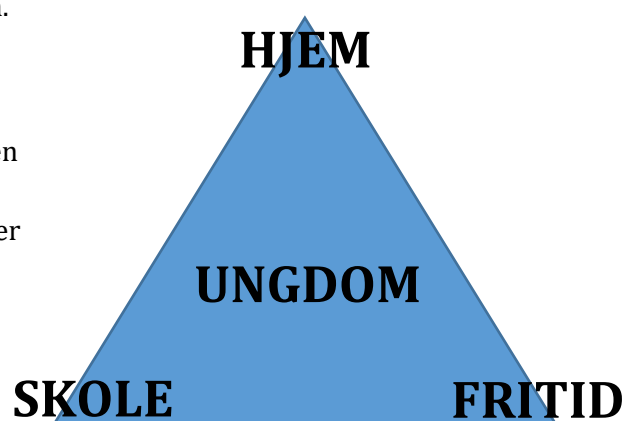
2.1 Teoretisk tilnærming

ICS-modellen (Integrated Children`s System)¹ har vært en inspirasjon da det skulle velges hvilke områder/arenaer som skulle kartlegges. ICS-modellen er en kunnskapsmodell som henter inspirasjon fra Bronfenbrennes økologiske utviklingsperspektiv. Kunnskapsgrunnlaget tar utgangspunkt i barn og unges behov, herunder hva som kreves for å ha en sunn utvikling. Dersom behovene ikke dekkes innebærer dette en risiko for barn og unges utvikling. De tre områdene i modellen er barns utviklingsbehov, foreldrenes kapasitet og øvrig familie, miljø og omgivelser. De ulike områdene påvirker og blir påvirket av hverandre.

Med inspirasjon fra ICS-modellen valgte vi å sette ungdommen i sentrum av en forenklet modell, og skole, hjem og fritid som tre viktige arenaer rundt ungdommen. Modellen ble utformet i prosessen, og ble brukt som et utgangspunkt for intervjuene og for analyse.

Med arenaen «hjem» menes i stor grad foreldrerelasjonen og grensesetting. Sosioøkonomisk bakgrunn, etnisk bakgrunn, utdanningsnivå og andre forhold som påvirker ungdoms levekår er hovedsakelig utelatt fra denne kartleggingen. Med «skole» menes særlig trivsel, forebygging og samarbeid. Med «fritid» menes både organiserte og uorganiserte aktiviteter/møtesteder, samt ungdommens bruk av sosiale medier.

Figur 3: En forenklet og tilpasset fremstilling av ICS-modellen som blant annet ble brukt under intervjuene

¹ [ICS — Sosialstyrelsen - Viden til gagn](#)

* Møller, G. (2018). *Kunnskapsgrunnlag – Metoder for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge* (Rapport IS-2696). Hentet fra [96911 Hdir rapport kunnskapsgr 03.indd \(korus-sor.no\)](#)

2.2 Metoder

Innledende dialogmøte

For å få en større forståelse for problemområdet, og for å få ulike aktørers perspektiv på dette, ble det arrangert et innledende dialogmøte ved Kvåstunet Kurs & Konferanse 15. september 2020. Målgruppe for dialogmøtet var ungdommer, foreldre/foresatte, frivillige, politikere, næringsliv, politi og andre som treffer ungdom i sin hverdag. Til sammen kom det nærmere 70 deltakere fra en rekke ulike enheter.

Formålet med dialogmøtet var å spisse en problemstilling for kartleggingen, og å innhente innledende informasjon om problemområdet. Resultatet fra dialogmøtet dannet grunnlag for problemstillingen i det videre kartleggingsarbeidet.

Fra venstre: Varaordfører Jon Are Åmland, leder av ungdomsrådet Frida Rugland Falkum, prosjektleder Linn Øysæd Gyland, og de to spesialrådgiverne ved KoRus Sør, Hilde Jeanette Løberg og Rosanne Kristiansen

Gruppediskusjoner ved bordene under dialogmøtet ved Kvåstunet 15. september 2020

Dialogmøter for ungdom

På det innledende dialogmøtet 15. september gikk invitasjonen også til ungdomsråd og elevråd. Kartleggingsteamet ønsket imidlertid å nå enda flere ungdommer i den innledende delen av kartleggingen. Kartleggingsteamet valgte derfor å holde et eget dialogmøte for utvalgte skoleklasser. Disse ble holdt i to klasser i ungdomsskolen (9. trinn) og en klasse i barneskolen (7. trinn) i Lyngdal sør, og en klasse i ungdomsskolen (9. trinn) i Lyngdal nord. På den måten fikk man inkludert et bredt utvalg av ungdommer, og ikke bare dem som er engasjert i elevråd- og ungdomsrådsarbeid.

Dialogmøtene for ungdom ble gjennomført ved bruk av individuelle spørsmålsark og diskusjoner i plenum. Tema for dialogmøtene var hvordan det er å være ungdom i Lyngdal, hva de ser frem til og

hva de eventuelt gruer seg til med ungdomstiden. Ungdommene ble også bedt om å komme med forslag til aktuelle tiltak i denne forbindelse.

Innhenting av eksisterende kunnskap

Kartleggingsteamet innhentet også eksisterende kunnskap om ungdomsmiljøet fra følgende undersøkelser og rapporter:

Elevundersøkelsen²

Elevundersøkelsen er en årlig undersøkelse som omhandler elevers læring og trivsel i skolen. I Lyngdal kommune ble denne sist gjennomført høsten 2020.

Ungdata³

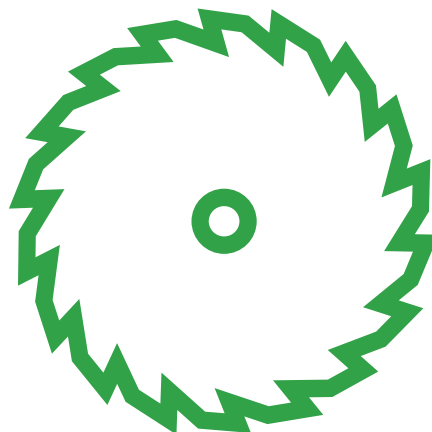
Ungdata er en lokal ungdomsundersøkelse der skoleelever over hele landet svarer på spørsmål om hvordan de har det, og hva de driver med på fritiden. Undersøkelsen tar for seg temaer som foreldre, venner, skole, lokalmiljø, fritidsaktiviteter, helse og trivsel, rusmiddelbruk, risikoatferd og vold. I 2019 ble ungdataundersøkelsen gjennomført i Lyngdal kommune og tidligere Audnedal kommune, der til sammen 389 ungdommer deltok.

Ung i Lister

Basert på tall fra ungdataundersøkelsen er det utarbeidet en rapport for alle Lister-kommunene. Rapporten tar særlig for seg analyse av risiko- og beskyttelsesfaktorer og sosioøkonomisk status, og hvordan dette har innvirkning på mobbing og vold, bruk av rusmidler, psykiske plager og ungdommers relasjon til skolen. Denne rapporten gir oss informasjon om sammenhenger og særlige risikoområder.

Tilsyn ved Lyngdal ungdomsskole

I 2019 ble det gjennomført et tilsyn ved Lyngdal ungdomsskole som omfattet skolens oppgaver for et forebyggende, kontinuerlig og systematisk arbeid for å fremme et godt og trygt skolemiljø. Det er også sett til skolens planer, herunder «Plan for elevenes skolemiljø».

---

² [Elevundersøkelsen \(udir.no\)](http://udir.no)

³ [Hjemmeside - Ungdata](#)

Intervjuer

I januar og februar 2021 ble det gjennomført intervjuer med informanter i målgruppen og nøkkelinformanter⁴.

Det har blitt gjennomført følgende intervjuer:

- Fire målgruppeintervjuer med ungdommer (elevråd ved Byremo ungdomsskole og Lyngdal ungdomsskole, i tillegg til to målgruppeintervjuer ved Lyngdal ungdomsskole)
- Tre gruppeintervjuer med foreldre/foresatte (ett ved Byremo ungdomsskole og to ved Lyngdal ungdomsskole) og ett individuelt intervju med foreldre/foresatte rekruttert via FAU
- To gruppeintervjuer med ansatte ved ungdomsskolene
- Ett gruppeintervju og ett individuelt intervju med ansatte ved psykisk helse og rus-tjenesten og helsestasjon
- Ett gruppeintervju og ett individuelt intervju med ansatte i NAV og oppfølgingstjenesten
- Ett gruppeintervju med ansatte i barneverntjenesten
- Ett gruppeintervju med ansatte i politiet
- To gruppeintervjuer og to individuelle intervjuer med ansatte og/eller frivillige ved møtesteder/fritidsarenaer for ungdom

Noen av intervjuene ble gjennomført fysisk innenfor de gjeldende smittevernrestriksjonene, mens andre intervjuer ble gjennomført via digitale plattformer.

Digitalt avsluttende dialogmøte

11. mai 2021 ble det gjennomført et avsluttende dialogmøte med 39 deltakere. Blant deltakerne var det ungdommer, foreldre, barneverntjeneste og andre kommunale tjenester, politi, idrettslag, NAV, frivilligsentralen, politikere, menighet, Barnas Stasjon og Nullvisjonen.

Selv om kartleggingsteamet i utgangspunktet hadde planlagt for et fysisk møte, gjorde smittesituasjonen at møtet måtte gjennomføres digitalt. På møtet presenterte prosjektleder funnene fra kartleggingen og forslaget til handlingsplan. Det ble også rom for tilbakemeldinger, innspill og diskusjoner knyttet til både funn og handlingsplan. Kartleggingsteamet fikk blant annet innspill knyttet til ungdomsmiljøet som ble tatt til etterretning i den avsluttende fasen av kartleggingsarbeidet.

---

⁴ Nøkkelinformanter er personer med spesiell innsikt/ «ekspertkunnskap» rundt problemet som kartlegges.

3. FUNN, ANALYSE OG TILTAK

3.1 Innledning

I dette kapittelet presenteres funnene fra kartleggingen og en drøfting av disse. De foreslåtte tiltakene er del av en helhetlig handlingsplan i kapittel 5. Oppbyggingen i dette kapittelet tar utgangspunkt i modellen (se kapittel 2), og temaene som vi utforsket i kartleggingen; ungdomsmiljø og fritid, foreldrerollen/foreldrerelasjonen, skole, psykisk helse og rus.

Pågående innsats er beskrevet under hvert av temaene, men mye av den pågående innsatsen kunne imidlertid vært nevnt under flere av dem. Det er også verdt å nevne at det gjennom kartleggingen har blitt arbeidet ut ifra en bred problemstilling, og at det således er mye av det pågående forebyggende arbeidet som er relevant i denne sammenheng. Det har derfor vært nødvendig å avgrense beskrivelsen av den allerede pågående innsatsen til det forebyggende arbeidet som anses for å være mest relevant i tilknytning til kartleggingen.

3.2 Ungdomsmiljø og fritid

GENERELLE FUNN

Inntrykket på det innledende dialogmøtet og funn fra kartleggingen viser et bilde av et generelt trygt og godt ungdomsmiljø i Lyngdal. Over 60 % av ungdomsskoleelevene i Lyngdal (nord og sør) svarte i ungdataundersøkelsen at de er fornøyde med lokalmiljøet der de bor.

«Vi har veldig mye god ungdom»
- tjeneste

Det har likevel kommet frem noen utfordringer knyttet til ungdomsmiljøet. Kartleggingen viser noe ulike utfordringer i nord og sør i kommunen. Det fremkommer imidlertid et tydelig skille, både i nord og i sør, mellom ungdom som er med i organisert aktivitet, og de som ikke er det. Det er særlig trukket frem en sammenheng mellom ungdom i risiko som har en uønsket atferd, og ungdom som ikke deltar i organisert aktivitet.

Ungdommer selv trekker frem at Lyngdal er et godt og trygt sted å vokse opp. De peker på et mangfoldig og åpent samfunn med mye varierte tilbud. Det at alle kjenner alle, og at det er trygge og hyggelige mennesker trekkes frem som positivt. Flere peker likevel på utfordringer med å vokse opp i en liten by/et lite sted hvor rykter, kjedsomhet, manglende variasjon i fritidstilbud og mangel på kollektivtransport trekkes frem som negativt.

"Bystranda" Foto: ungdom

«For ungdommen så betyr det veldig mye å være med i noe»
- tjeneste

Foreldre peker også på mye positivt med lokalsamfunnet, både i nord og i sør, og mener at de aller fleste ungdommene har det veldig bra. Det kan samtidig se ut til at foreldre i større grad er bekymret enn ungdommene selv. Flere foreldre peker på et sammensatt og uoversiktlig ungdomsmiljø. Samtidig er de bekymret for stramme sosiale rammer som gjør at det kan være lett å falle utenfor, og at det kan være utfordrende å skille seg ut. Flere trekker frem en utvikling der ungdom må kjempe for å være «innenfor», og et hierarkisk og kaldt miljø. De har også bekymringer knyttet til ungdommenes liv på internett der det blir tydelig hvem som er innenfor og hvem som ikke er det. Det er også bekymring knyttet til kroppspress og fokus på sex via sosiale medier.

«Det skjer mye rart, er ikke en så idyllisk småby som man skulle tro»

- forelder

UNGDOMSKULTUR

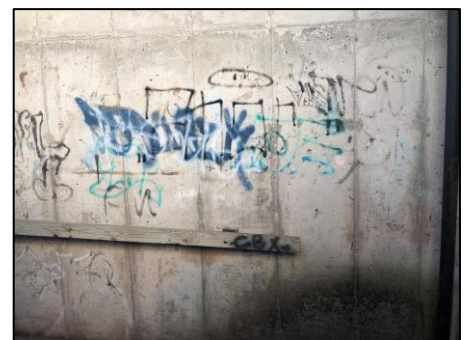
Både foreldre, tjenester og ungdommer beskriver en negativ utvikling knyttet til en type ungdomskultur som har i seg elementer av språk, symboler og holdninger fra såkalt “gjengkultur”. Det er ikke tale om gjenger i tradisjonell forstand, men elementer av dette. Det pekes på stygg språkbruk, hierarki, trusler og rang. Det beskrives at det er noen få som er “på toppen” av rangstigen i ungdomsmiljøet, og at det kjempes for å bli inkludert. Det trekkes av enkelte tjenester i tillegg frem en bekymring knyttet til vold og narkotikabruk, på tvers av kommunegrensene. Ut ifra funnene i kartleggingen er det også grunn til å tro at det forekommer noe press knyttet til alkoholbruk. Generelt har det blitt pekt på at gutter har vanskeligere for å søke hjelp enn jenter.

Et fåtall ungdommer har også nevnt trusler om vold eller slåsskamper, gjerne avtalt via sosiale medier. Det er en liten kjerne med ungdommer som synes å være innblandet i dette. Andre ungdommer er redde for å bli blandet inn og havne i trøbbel. Både ungdommer, foreldre og tjenester trekker frem snitching/sladringer som et fremtredende fenomen blant ungdom. Man skal ikke sladre på andre, og ikke si ifra dersom man ser noen andre gjøre noe galt. Dette kan henge sammen med ungdomskulturen som er beskrevet ovenfor, og kan føre til trusler om tap av vennskap.

«Du skal ikke snitche ... blir du tatt, så er det du som tar all skyld, og hvis ikke mister du jo all vennskap»

- forelder

Både tjenester og foreldre trekker frem utfordringer knyttet til at ungdommer «henger», og forekomst av hærverk knyttet til dette. Ungdommer selv har ikke trukket frem dette som en like stor utfordring. Ungdommer peker på at de «henger» fordi de ønsker å treffe venner. Flere av ungdommene kjenner til andre som gjør hærverk, men tilsynelatende virker dette som en liten gruppe av ungdommer.

Tjenestene beskriver også en liten gruppe av ungdommer, og flest gutter, som står bak noe av uroen i kommunen. Uroen preger ungdomsmiljøet i Lyngdal og bidrar til å skape noe utrygghet. Dette trekkes også frem av foreldre. Ungdommene møtes på tvers av skoler og miljøer, og utgjør et fåtall ungdommer. Det beskrives som ungdommer som opplever et fellesskap i utenforskapet, og som også tiltrekker seg andre.

FRITID

Flere foreldre peker på et lite variert fritidstilbud. Både i nord og i sør i kommunen er det et godt og variert fritidstilbud til barn, men ikke like godt til ungdom. Mange mener at det er lite å finne på om man ikke driver med idrett eller tilhører en menighet. De peker også på et økende talentfokus innenfor enkelte idretter, noe som fører til manglende mestring og frafall. Noen foreldre er også bekymret for at ikke alle har økonomiske ressurser til å delta på lik linje. Flere tjenester peker på et tydelig skille mellom ungdom som deltar i det organiserte fritidstilbudet, og de som ikke gjør det.

«Det kan kanskje til tider være litt lite for dem å finne på hvis de ikke tilhører et idrettslag eller ei kirke»

- forelder

Tall fra forrige ungdataundersøkelse viser at litt over halvparten av elevene i ungdomsskolen i Lyngdal sør svarte at de deltar i organiserte fritidsaktiviteter. I Lyngdal nord svarte nærmere 80 % av ungdomsskoleelevene det samme.

I løpet av kartleggingen har det også kommet frem at det er flere av ungdommene som får lov til å trimme moped, og at det foregår ulovlig kjøring også på ATV og snøscooter.

PÅGÅENDE INNSATS

Lyngdal kommune driver fritidsklubben Romskipet. Fritidsklubben har ungdom fra 4. klasse til og med 19 år som målgruppe. Det er et rusfritt fritidstilbud som ikke krever medlemskap og som er gratis.

Lyngdal frivilligsentral har tiltak som BUA, der ungdommer (og andre) kostnadsfritt kan låne sports- og friluftsutstyr. De har også tiltaket fritidsguide, som kan hjelpe barn og unge med å finne en fritidsaktivitet, i tillegg til at det arrangeres ferieaktiviteter. Lyngdal frivilligsentral støtter også Oasen gamingklubb. I tillegg arbeides det med et prosjekt som heter «Et sted å henge», som er i samarbeid med fritidsklubben.

Foto: ungdom

Nullvisjonen⁵ er en regional satsing med visjon om ingen drepte eller hardt skadde i trafikken. I denne forbindelse drives det med holdningsskapende trafikksikkerhetsarbeid, rettet mot både ungdommer og foreldre/foresatte. Det pågår også egne prosjekter med tema trafikksikkerhet.

DRØFTING AV FUNN OG FORSLAG TIL TILTAK

Funnene fra kartleggingen viser at selv om de fleste ungdommene opplever et trygt og godt ungdomsmiljø i Lyngdal, så er det noen utfordringer. På det avsluttende dialogmøtet ble det trukket frem en bekymring knyttet til rus og hærverk.

Disse utfordringene kan være sammensatte, men kan antakelig avhjelpes noe ved voksen tilstedeværelse. I den forbindelse foreslås det å organisere en natteravnordning, i tillegg til en

⁵ <https://www.vegvesen.no/fag/fokusomrader/trafikksikkerhet/nullvisjonen>

ungdomskontakt som kan være tilgjengelig for ungdommene der de er, også på kvelder og i helger. I kapitlene som omhandler psykisk helse og rus pekes det også på tiltak som kan være relevante i denne sammenheng.

Det foreslås også å legge til rette for dialog og kompetanseheving for foreldre/foresatte, tjenester og frivillige organisasjoner, og også et lignende «dialogforum» for og med ungdom. Man ser for seg at man i slike forumer for dialog kan ta opp ulike temaer basert på behov og/eller forespørsel, Ungdata og andre prosjekter.

Kartleggingen viser at det finnes flere fritidstilbud for ungdommene i ukedagene, men at det mangler tilbud i helgene. Man må også se på det nevnte skillet mellom den organiserte og uorganiserte/selvorganiserte aktiviteten, og se på hvordan man kan tilrettelegge for at den selvorganiserte aktiviteten skal være attraktiv og trygg.

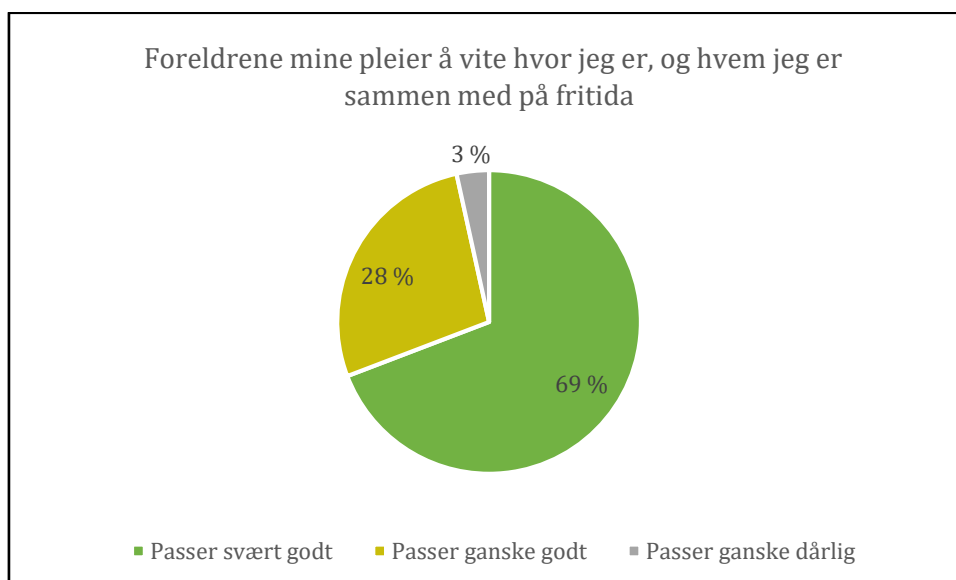
Kartleggingsteamet ser det som hensiktsmessig å gå i ytterligere dialog med ungdommene for å kartlegge behov og hva de ønsker seg av aktiviteter/fritidstilbud, for å kunne utforske muligheter for å etablere samarbeid om attraktive aktiviteter for ungdommene.

3.3 Foreldrerollen/foreldrerelasjonen

FUNN

I ungdomsundersøkelsen blir ungdommene spurt om en rekke forhold knyttet til foreldrerollen/foreldrerelasjonen. Ifølge undersøkelsen svarer ca. 90 % av ungdommene at de liker å være sammen med foreldrene sine.

Figur 4: Prosentandel av ungdomsskoleelever i Lyngdal nord og Lyngdal sør (Ungdata)

Allerede på det innledende dialogmøtet ble det tydelig at foreldrerollen er helt sentral når man snakker om ungdomsmiljøet. Både tjenester, lag/foreninger, ungdommer og foreldre selv peker på at de aller fleste får god oppfølging fra hjemmet og at foreldre er «på banen». Fra tjenestenes side beskrives det likevel en økning i naive foreldre som ikke kan, tør eller vil se handlinger og potensiell risikoadferd hos sine barn. For eksempel har voksne ved en fritidsaktivitet eller foreldre ringt hjem til andre foreldre for å informere om at deres ungdom er beruset, og blitt møtt med at foreldrene ikke tror eller ønsker å tro på det.

ENDRING I FORELDREROLLEN

Erfarne tjenesteutøvere beskriver at det har skjedd en endring i foreldrerollen hvor foreldre nå i mye større grad enn tidligere vil være kamerat eller venninne med sin ungdom. De befinner seg gjerne på ungdommens side i samtaler og konflikter med eksempelvis skolen. Det har også blitt beskrevet episoder hvor foreldre ringer og advarer ungdommer som driver med ulovlig kjøring om at politiet er rundt. Det er også beskrevet flere tilfeller hvor foreldre kjører ungdommer til fest.

Videre beskrives det en kultur for at alt skal fremstå så flott, og der fasade står sentralt. Det beskrives ressurssterke mødre som står ved sitt barn i tykt og tynt. Flere innflyttere beskriver morsrollen på Sørlandet som en rolle hvor alt skal fremstå så fint. Både ungdommer og foreldre peker på at de voksne i større grad må være oppmerksomme og handle ved bekymring.

SPRÅKBARRIERER OG MINORITETER

Noen tjenester peker på ulike utfordringer knyttet til minoritetsungdom. Ungdommene behersker ofte språket i større grad enn foreldrene, noe som noen ganger kan være en barriere for foreldrenes grensesetting.

INKLUDERING, NETTVERK OG INFORMASJON

Flere av foreldrene som vi har intervjuet har pekt på et "lukket" samfunn, hvor det kan være vanskelig å bli inkludert. Noen av dem har fortalt at de generelt opplever ungdommene som mer inkluderende enn foreldrene.

Det fremkommer også mangel på arenaer for formelle nettverk. Det tidligere tiltaket «Kjærlighet og grenser» er av både ansatte og foreldre pekt på som nyttig. I tillegg har politiet arrangert ulike møter/nettverk som har fått svært positive tilbakemeldinger. Det er særlig kombinasjonen mellom informasjon og nettverksarena som trekkes frem som positivt. På det avsluttende dialogmøtet ble det også påpekt at det er ønskelig med tverrfaglige foreldremøter.

Det har også kommet frem en tydelig mangel på informasjon om tjenestetilbudet og hvor man kan henvende seg dersom man er bekymret for sitt eller andre sitt barn/ungdom. Det pekes på en generell mangel på informasjon til foreldre/foresatte.

«Det er en litt sånn usynlighet i forhold til å få hjelp»

- forelder

PÅGÅENDE INNSATS

Det foregår et utstrakt arbeid rettet mot foreldre med barn i sped- og småbarnsalder, men det er mangler i det systematiske forebyggende arbeidet rettet mot ungdomsforeldre i kommunen. I ungdomsskolen blir det gjennomført foreldremøter og lignende, og foreldre blir involvert i enkeltsaker når det eventuelt oppstår behov for det.

DRØFTING AV FUNN OG FORSLAG TIL TILTAK

Foreldrenes opplevelse av mangel på informasjon bør møtes med økt og lett tilgjengelig informasjon om eksisterende hjelpetjenester og tiltak. Videre kommer det frem et tydelig ønske fra foreldre/foresatte om mer informasjon om hva som skjer/rører seg i kommunen. Det kan være både i tilknytning til rus eller andre utfordringer i miljøet, men også pågående eller planlagte tiltak. Det foreslås å etablere et årlig dialogforum for informasjon, dialog og kompetanseheving.

Kommunen og andre tjenester anbefales også å legge til rette for foreldrenettverk. Generelt anbefales det å forsøke nye metoder for foreldreinvolvering/-deltakelse, for å nå flest mulig foreldre/foresatte. Både tjenester og foreldre/foresatte peker på at kommunen må bli bedre på å nå ut med informasjon, for eksempel via digitale kanaler.

Det pekes også på at det mangler et nivå i tjenesten til tidlig innsats for eksempelvis familier. Dette har blitt påpekt av flere. Tiltak for foreldreveiledning skal styrkes gjennom etablering av familieteam⁶, TIBIR (tidlig innsats for barn i risiko)⁷ og COS (circle of security)⁸.

⁶ Familieteam bestående av familierapeut og psykolog

⁷ <http://tidliginnsats.forebygging.no/Aktuelle-innsater/Tidlig-innsats-for-barn-i-risiko-TIBIR/>

⁸ https://bufdir.no/Familie/Tilbud_Regionene/circle_of_security/

3.4 Skole: trivsel, samarbeid og forebygging

FUNN

Ungdataundersøkelsen i 2019 viste at i underkant av 90 % av ungdomsskoleelevene i Lyngdal føler at lærerne bryr seg. 15 % av ungdomsskoleelevene svarte imidlertid at de føler at de ikke passer inn, og nesten 80 % svarte at de kjeder seg på skolen. I tillegg oppga 1 av 4 at de ofte gruer seg til å gå på skolen.

«Generelt er de [ungdom] trøtete og slitne, men de savna skolen under korona»

- representant ved fritidsarena

Elevundersøkelsen viser at elever ved Lyngdal ungdomsskole skårer under landssnittet på samtlige indikatorer (tilgjengelige data per oktober 2020), og det har vært en negativ utvikling på en rekke indikatorer. Jentene skårer generelt lavere enn guttene.

Byremo ungdomsskole har jevnt over bedre resultater enn Lyngdal ungdomsskole. Ved Byremo ungdomsskole finner vi heller ikke like fremtredende kjønnsforskjeller.

FOREBYGGING I SKOLEN

Basert på dokumenter/planer, tilsyn fra Statsforvalteren og intervjuer med ansatte og foreldre/foresatte er vårt hovedfunn at det er potensiale for å arbeide bedre med systematisk forebygging i skolene. Det er mange gode forebyggingstiltak, men det forebyggende arbeidet i skolene fremstår noe fragmentert og tilfeldig.

PÅGÅENDE INNSATS

Det foreligger følgende planer:

- Plan for elevens skolemiljø
- Handlingsplan for et inkluderende skolemiljø på Lyngdal Ungdomsskole
- Sosial kompetanseplan

Skolens ledelse og ansatte arbeider kontinuerlig med skolemiljøet. Ungdomsskolene har også en egen sosiallærer som arbeider for et bedre skole- og klasse miljø. I tillegg arbeider skolen med elevmedvirkning gjennom elevrådsarbeid og foreldremedvirkning gjennom FAU. Det gjennomføres egne jente- og guttegrupper på skolene. Røykfriprogrammet «FRI» brukes helt eller delvis ved begge ungdomsskolene, i tillegg til at MOT-programmet gjennomføres ved Lyngdal ungdomsskole. Skolen arrangerer også trivselstiltak som ballturneringer, turer og temadager.

DRØFTING AV FUNN OG FORSLAG TIL TILTAK

Manglende systematisk forebyggende arbeid i ungdomsskolene viser at det vil være nødvendig å gjennomgå, tydeliggjøre, implementere og følge opp skolens planer og tiltak. Man burde i større grad evaluere pågående tiltak og prioritere enkelte av dem. Samtidig ser man at det er behov for kompetanseheving av ansatte i skolen på ulike områder, og økte ressurser knyttet til forebyggende arbeid i ungdomsskolen.

Skolenes ansatte arbeider kontinuerlig med å forbedre elevenes skolemiljø og -trivsel, herunder gjennom fokus på verdier og sosial kompetanse. Det arbeides blant annet med implementering av BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats), utarbeidelse av et årshjul for det forebyggende arbeidet i skolen, oppfølging av planer og så videre. Det arbeides også blant annet med styrket elevmedvirkning og samarbeid med FAU. Dette er tiltak av systematisk og langsiktig art som allerede er startet opp, og som derfor ikke er tatt med i denne kartleggingens handlingsplan.

Skolen vil likevel være en viktig arena for samarbeid og for gjennomføring av flere av tiltakene i handlingsplanen. Skolen er eksempelvis en hensiktsmessig arena for å etablere og støtte opp om foreldrenettverk, og for å gi informasjon til ungdommer og foreldre gjennom for eksempel det nevnte dialogforum. Ved opprettelse og samarbeid om en natteravnordning vil skolen også være en viktig arena.

Ulike kartlegginger, som for eksempel Ungdata og elevundersøkelsen, anvender også skolen som arena. Videre kartlegginger knyttet til fritidstilbud i kommunen vil med fordel også kunne gjennomføres i samarbeid med skolen. Skolen vil ellers også kunne være en god og naturlig arena for medvirkning fra ungdommene i kommunen for utarbeidelse, gjennomføring og evaluering av ulike tiltak.

Lyngdal ungdomsskole

Byremo ungdomsskole

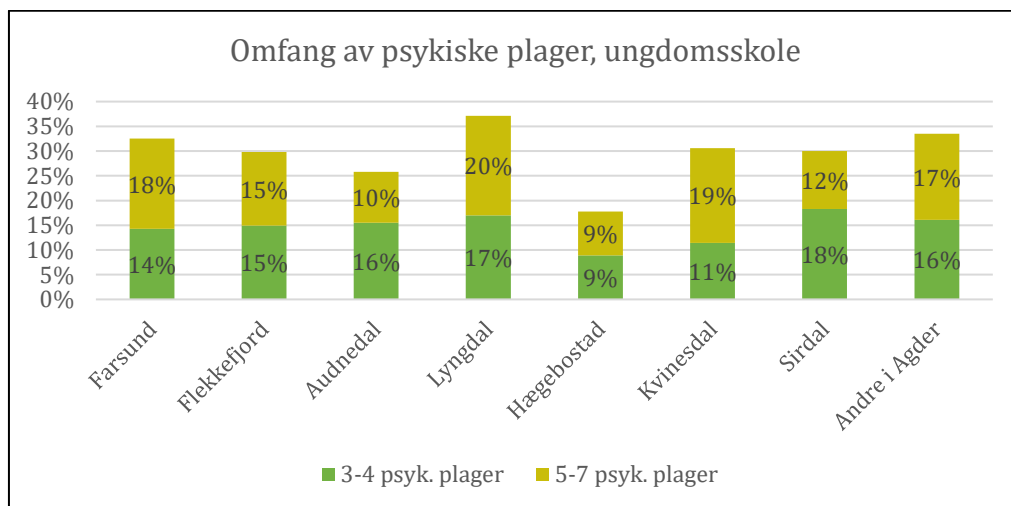
3.5 Psykisk helse

FUNN

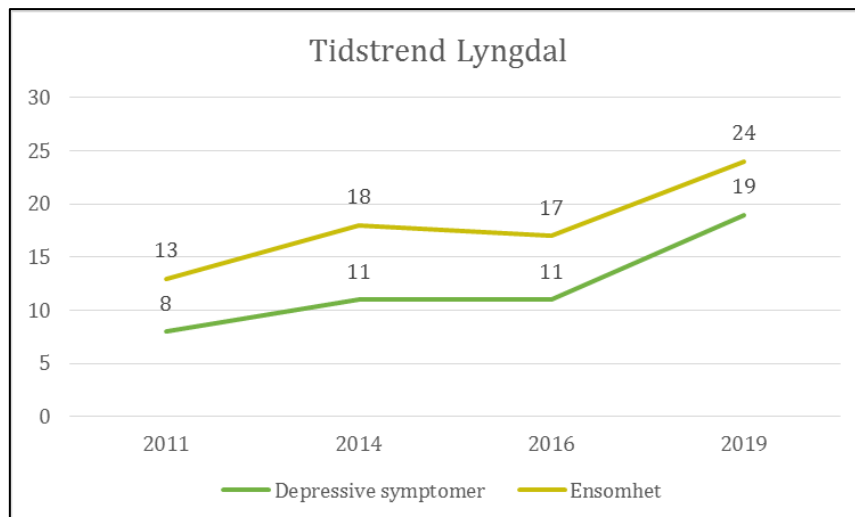
Psykisk uhelse ble trukket frem som en utfordring allerede på det innledende dialogmøtet. Tjenestene peker på at det kan ha ulikt uttrykk, hvor det hos guttene viser seg som adferdsvansker, og hos jenter som psykiske utfordringer. Tallene fra ungdomsundersøkelsen (2019) viser at ca. 1 av 5 av ungdomsskoleelevene i Lyngdal svarte at de var mye plaget av lettere psykiske helseplager. Det var en stor overvekt av jenter som svarte at de var plaget av lettere psykiske helseplager, sammenlignet med gutter. I tidligere Lyngdal kommune har det siden forrige ungdomsundersøkelse vært en økning i antall ungdomsskoleelever som har oppgitt at de er plaget av lettere psykiske helseplager og ensomhet. Det er ifølge tjenestene særlig tale om psykiske, emosjonelle og sosiale vansker, selvskading og selvmordstanker. I tidligere Audnedal kommune var imidlertid andelen av ungdomsskoleelevene som var plaget av lettere psykiske helseplager betydelig lavere (se figur 5).

Ifølge ungdomsundersøkelsen svarte nesten 1 av 10 av ungdomsskoleelevene i Lyngdal nord at de har forsøkt å skade seg i løpet av det siste året, mens ca. 1 av 5 av ungdomsskoleelevene i Lyngdal sør svarte det samme. I hele Lyngdal kommune svarte 20 ungdomsskoleelever at de har forsøkt å ta sitt eget liv.

På det avsluttende dialogmøtet for ungdom kom det frem at ungdommene mener at man må gjøre det lettere for dem å snakke med noen om for eksempel trivsel og mental helse.

Figur 5: Omfang av lettere psykiske helseplager blant ungdomsskoleelever i Listerkommunene og andre kommuner i Agder

Figur 6: Prosentandel av elever i Lyngdal sør som har oppgitt at de er mye plaget av lettere psykiske helseplager og/eller ensomhet

Flere av tjenestene er særlig bekymret for jenter som sitter alene, opplevd press og forventninger. Skjermbruk (gaming og mobilbruk) blant både gutter og jenter trekkes frem som en risikofaktor både fra tjenester, ungdommer selv og foreldre. Ut ifra ungdomsundersøkelsen ser man også at det er mange av ungdomsskoleelevene som bruker mye tid på sosiale medier.

Analysen "Ung i Lister" viser at risiko og dårlige relasjoner knyttet til skole er den faktoren som i størst grad sammenfaller med stort omfang av psykiske plager. Sosialt press i form av blant annet skolefaglige prestasjoner har også en sammenheng med stort omfang av psykiske plager.

Det er også en sammenheng mellom sosioøkonomisk status (SØS) og psykiske plager, som utspiller seg ved at man ved høyere SØS ser mindre psykiske plager. Man ser også at deltakelse i aktiviteter ser ut til å ha en viss positiv innvirkning på den psykiske helsen. Det ser ut til at det er positivt å delta i aktiviteter, men at det har liten betydning for den psykiske helsen om man ikke deltar. Dette kan ha sammenheng med at mange ungdommer har en meningsfylt fritid med egne interesser. Det viser viktigheten av å tilrettelegge for at ungdommene kan drive med interesser som ikke er en del av det opprinnelige organiserte tilbudet.

Både på det innledende dialogmøtet og gjennom intervjuene ble det pekt på manglende informasjon om tilgjengelige tjenester og tilbud, særlig av ungdommene selv og foreldre/foresatte. Kartleggingen viser et generelt stort informasjonsbehov knyttet til tjenestetilbudet. Ved spørsmål om hvor man kan henvende seg dersom man er bekymret for et barn, svarer både foreldre/foresatte, ungdommer selv og frivillige lag/foreninger at de ikke vet. Flere nevner helsesykepleier og lærer som aktuelle å ta kontakt med.

PÅGÅENDE INNSATS

I skolene arbeides det kontinuerlig med å fremme gode og inkluderende skole- og klasse miljøer. Helsestasjonen, herunder HFU (Helsestasjon For Ungdom) og skolehelsetjenesten, har gjennom sitt arbeid fokus på ungdommens psykiske helse, herunder tilbud om psykologisk førstehjelp. Det pågår også en kompetanseheving hos flere av de ansatte i kommunen innenfor tematikken folkehelse og livsmestring. Det jobbes kontinuerlig med tematikken barn som pårørende, eksempelvis via SMIL-grupper (Styrket Mestring I Livet) og systematisk arbeid.

DRØFTING AV FUNN OG FORSLAG TIL TILTAK

Tallene fra ungdatabundersøkelsen viser at det er en betydelig andel av elever i ungdomsskolen i Lyngdal som har oppgitt å være plaget av lettere psykiske helseplager og ensomhet.

Prosentandelen av ungdomsskoleelever i Lyngdal som har svart bekreftende på dette er høyere enn i de andre kommunene i Lister, og høyere enn gjennomsnittet i Agder og landet for øvrig. I tillegg ser vi av figuren over at andelen som rapporterer om lettere psykiske helseplager har økt de siste årene.

På bakgrunn av dette har det blitt synliggjort at den pågående satsingen knyttet til folkehelse og livsmestring i skolen er viktig. Det anbefales også å ha en fast markering av verdensdagen for psykisk helse for å ha fokus på temaet. Universelle programmer for å styrke livsmestring og psykisk helse anbefales implementert i skolene. Ulike faggrupper ser også et behov for økte ressurser til forebyggende arbeid i ungdomsskolen.

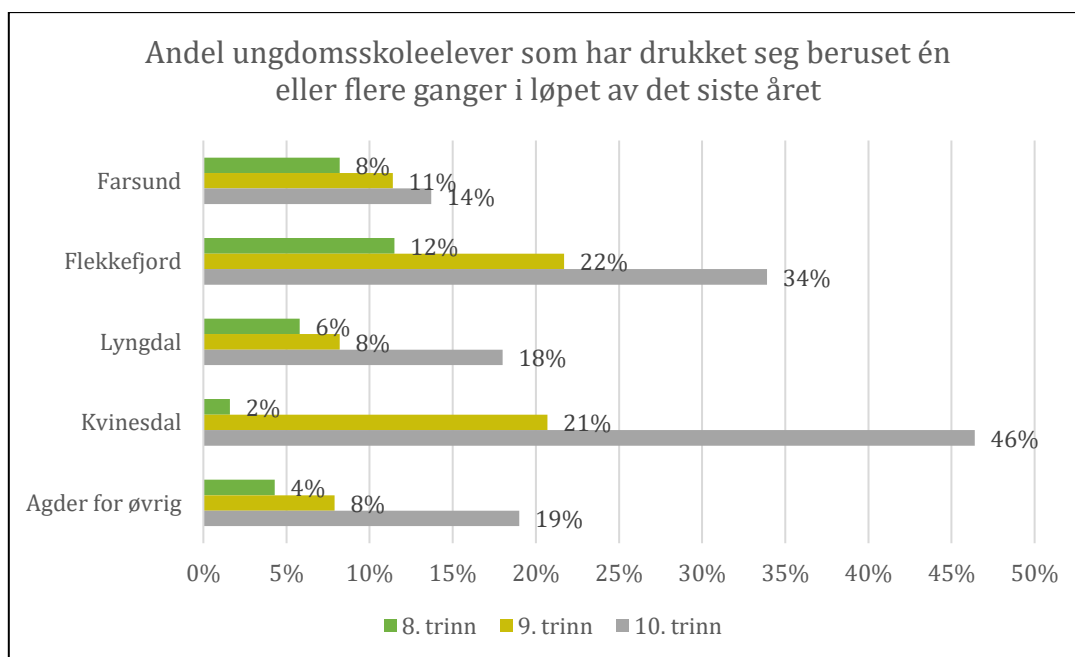
Mangel på informasjon er et tydelig funn. Det anbefales derfor at det utarbeides lett tilgjengelig informasjon om eksisterende hjelpetjenester og tiltak. I denne sammenheng anbefales det også å etablere et forum for foreldre/foresatte for informasjonsutveksling og dialog.

Det arbeides med etablering av ulike former for foreldreveiledning, og tiltak rettet mot ungdom med psykiske helseutfordringer. Det er av flere tjenester, særlig fra barneverntjenesten og skole, pekt på manglende tiltak tidlig i et handlingsforløp, for eksempel når en ungdom har begynt å utvikle et problem knyttet til psykisk helse og/eller rus. Det er et klart funn at det fra tjenestenes side oppleves et «hull» i tjenestetilbudet knyttet til psykisk helse og rus, særlig for ungdom under 18 år. Foreslåtte tiltak i denne sammenheng er nærmere beskrevet i handlingsplanen i kapittel 5.

3.6 Rus

FUNN

I løpet av ungdomstiden debuterer en stor andel av ungdommene med alkohol. Debutalderen varierer imidlertid mye. Det er en økende bruk av alkohol blant ungdommene fra 8. trinn til 10. trinn (se figur 7), men det er først når ungdommene begynner på videregående skole at alkoholbruk får en viss utbredelse.

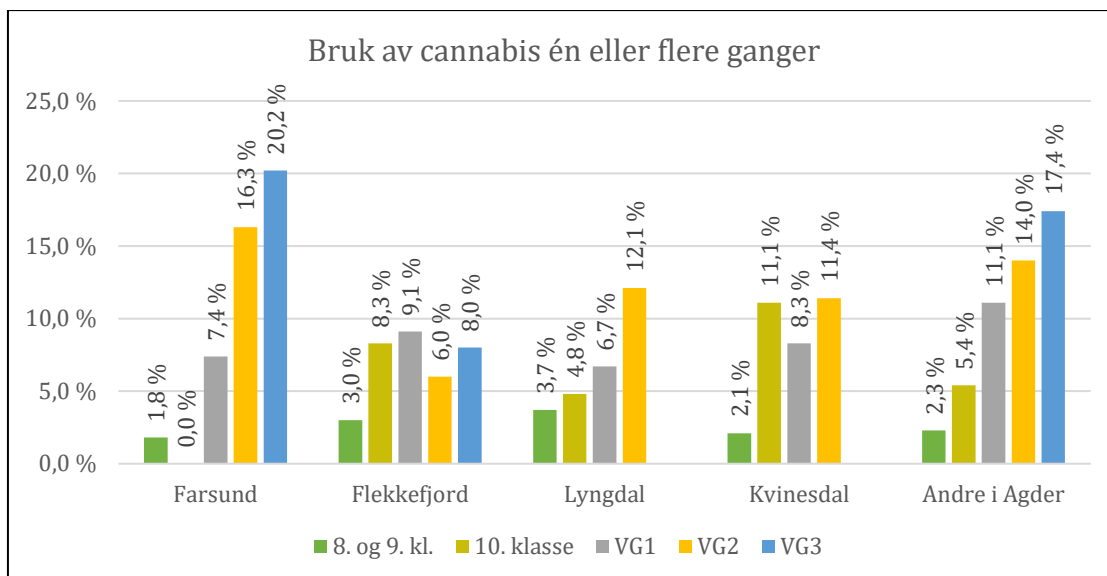

Figur 7: Prosentandel av ungdomsskoleelever som har drukket seg beruset én eller flere ganger i løpet av det siste året, fordelt på klassetrinn og kommuner i Lister (Ungdata)

Ungdommer har selv trukket frem at de fleste begynner å drikke alkohol når de kjenner andre som gjør det. I Lyngdal nord har ungdom påpekt at når man begynner å drikke alkohol også avhenger av foreldrene.

Foreldre/foresatte hevder at ungdom begynner å drikke alkohol senere nå enn før, og at det er lite alkoholbruk på 8. trinn. Tjenestene har inntrykk av at det er press knyttet til alkohol på 10. trinn og ved overgangen fra ungdomsskole til videregående skole.

Ungdommenes bruk av cannabis er mindre utbredt enn alkoholbruken, men cannabis er det mest brukte av de illegale rusmidlene. Vi finner også, i likhet med alkoholbruk, en økende utbredelse i bruk i løpet av ungdomsskolen og videregående skole. Av ungdomsskoleelevene i Lyngdal sør har i underkant av 1 av 5 blitt tilbudt hasj eller marihuana det siste året. På videregående skole i Lyngdal sør svarte ca. 1 av 4 av elevene det samme.

Figur 8: Prosentandel av elever som har brukt cannabis én eller flere ganger i løpet av det siste året, fordelt på klasstrinn og kommuner i Lister (Ungdata)

INFORMASJON OM RUS

Flere av ungdommene har sagt at de ikke vet nok om konsekvensene ved bruk av rusmidler. De finner informasjon om rusmidler og konsekvenser ved bruk på internett, via sosiale medier og gjennom venner. De oppgir også at de får noe informasjon om rus på skolen gjennom naturfag. Noen av ungdommene sa at de snakker om bruk av alkohol og andre rusmidler og konsekvenser ved bruk hjemme med foreldre, eller med helsesykepleier.

Ungdommene peker på lærere, foreldre, politi, erfaringskonsulenter, sosiale medier og informasjonsbrosjyrer som viktige kilder til informasjon. Ungdommer ønsker at informasjonen gjøres mer interessant. Foreldre/foresatte har gitt tilbakemelding på at de trenger nyttig informasjon om rus, og hva de skal se etter ved tegn og symptomer på rusbruk.

TILGJENGELIGHET, OMFANG OG STED

Flere av ungdommene har oppgitt at de kan skaffe seg alkohol og eventuelt andre rusmidler via eldre venner, eller at de kan bestille det på internett/via sosiale medier. Enkelte ungdommer har også oppgitt at noen foreldre tilbyr alkohol hjemme. Ifølge ungdataundersøkelsen svarte 6 % av elevene i ungdomsskolen at de får lov til å drikke alkohol av foreldrene sine. Samtidig svarte ca. 10 % av elevene at de ikke vet om de har lov av foreldrene sine til å drikke alkohol.

Flere foreldre/foresatte mener at eldre ungdommer kjøper alkohol til de som er yngre. Dette støttes også av ungdataundersøkelsen, der man ser at nesten halvparten av de som svarte at de har smakt alkohol oppga at de får alkohol av venner eller at de kjøper for dem. Foreldre sa også at ungdommene kan bestille rusmidler via Snapchat. Det har blitt nevnt av ett intervjuobjekt at det er gratis de tre første gangene før ungdommen må betale. Noen foreldre mener at det skjer salg av narkotika i umiddelbar nærhet til skolen. Flere av tjenestene betegner det som lett å få tak i rusmidler, også i form av at det har en lav pris. Foreldre/foresatte hevder også at kjøp, bruk og salg av narkotika er skjult. De har også sagt at det er mye syntetiske rusmidler, i tillegg til alkohol, hasj og el-sigaretter.

Det er utfordrende å få et entydig bilde av rusbruken blant ungdom i Lyngdal. Noen har svart at de opplever lite/ingen bruk av rus i Lyngdal, mens andre opplever at det er mye rusbruk. Noen ungdommer har inntrykk av at det er mye alkoholbruk, el-sigaretter og litt narkotika (her nevnes særlig hasj og tabletter). Flere av tjenestene som ble intervjuet fremhevet også alkohol og el-sigaretter som de mest utbredte rusmidlene blant ungdom i kommunen. Det ble også nevnt cannabis, syntetiske stoffer, tabletter, amfetamin og MDMA. Det ble oppgitt at flere ungdommer ikke tenker på hasj som narkotika. På en annen side var det andre tjenester som oppga at de ikke opplever et rusproblem i Lyngdal. Blant enkelte informanter fra fritidsarenaer ble det hevdet at det er mye rus, spesielt i helgene, og at det er lett tilgjengelig. Noen tror også at det er mer narkotika nå enn det var før.

Både ungdommer, foreldre og tjenester har sagt at de opplever at det meste av rusbruken blant ungdommer skjer i hjemmene, og dermed er ganske skjult. Ungdom peker også på at det foregår bruk av rus på skolens område og i nærheten av sentrum. I Lyngdal nord har det også blitt nevnt av foreldre og tjenester at ungdommer drar på fest i nærliggende bygder, og at de også blir kjørt av foreldrene sine til disse festene.

ÅRSAKER TIL RUSBRUK

Noen ungdommer tror at ensomhet kan være en grunn til rusmiddelbruk. Gruppepress, utfordringer knyttet til psykisk helse, at de tror at de er kule, at det er spennende, at de har det vanskelig hjemme eller at de er i et dårlig miljø er også nevnt av ungdommer som grunner til at man ruser seg. Flere har også nevnt tilgjengelighet/at de blir tilbudt som en grunn til at ungdom bruker rus. Tall fra ungdomsundersøkelsen med påfølgende analyser viser imidlertid at sosiale relasjoner og miljø spiller en større rolle. Ung i Lister viser at familieforhold spiller en stor rolle knyttet til bruk av rusmidler i perioden der alkohol får en økende utbredelse, men etter dette svekkes familiens betydning som risiko-/beskyttelsesfaktor. Det er grunn til å tro at dette har sammenheng med at ungdommenes sosiale miljø får større betydning enn familieforhold etterhvert som ungdommene blir eldre.

HOLDNINGER

Ifølge ungdommene som har blitt intervjuet er mange foreldre strenge knyttet til rusbruk, men ikke alle. Av ungdommer selv ble det nevnt at kanskje ikke ungdommer ser så langsiktig, og at de ikke tror at man kan bli avhengig av rusmidler. Ungdommer har også sagt at det ikke er press om å bruke narkotika, men at det kan gjelde for alkohol.

Blant noen av ungdommene kom det frem at de opplever at de voksne er bekymret for bruk av rusmidler. Noen av foreldrene skremmer dem med konsekvensene ved bruk av alkohol og andre rusmidler, og ungdommene mener at foreldre også må bygge tillit.

«Det er nok en del naivitet [blant foreldre]»

- tjeneste

Noen av ungdommene selv er bekymret for at gutter utnytter fulle jenter og tar bilde av dem, og at man burde snakke mer om dette til gutter i skolen. Det bekreftes også av ungdomsundersøkelsen at noen har hatt uønskede opplevelser knyttet til alkohol. Det er noen foreldre som opplever at andre

foreldre ikke tror på at deres ungdom er innblandet i bråk eller drikking. Tjenestene forteller at det er en del naive foreldre som ikke får med seg hva som skjer knyttet til rusbruk og ungdommenes holdninger til rus.

Oppfatningene om hvorvidt bruk av cannabis er helseskadelig endrer seg forholdsvis mye fra 8. og 9. trinn til 10. trinn. Mens det gjennomsnittlig i Lister er ca. 80 % som oppgir at det er ganske eller veldig helsefarlig, er tilsvarende andel på 10. trinn ca. 60 %. I intervjuene har også flere pekt på at det blant en del ungdommer er en holdning om at vape og cannabis ikke er farlig. Det oppleves at ungdom argumenterer for hvorfor de bruker hasj, og at holdningen til hasj er mer liberal enn tidligere.

PÅGÅENDE INNSATS

Lyngdal ungdomsskole gjennomfører MOT⁹ via en egen MOT-koordinator. Det jobbes også med informasjonsarbeid knyttet til rus både i regi av skole og i kommunens SLT-arbeid (Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak). Det finnes tverrfaglige oppfølgingsteam (kjernegrupper) og lignende for ungdommer og deres foreldre der det (blant annet) er en bekymring knyttet til rus. Avdeling for psykisk helse og rus har et tilbud om cannabisavvenning. Det arbeides også med tematikken barn som pårørende.

DRØFTING AV FUNN OG FORSLAG TIL TILTAK

Det er i gjennomsnitt færre av ungdommene i Lyngdal som har oppgitt å ha drukket seg tydelig beruset eller å ha brukt hasj eller marihuana enn gjennomsnittet i landet. Likevel ser man at det er flere av ungdommene som har oppgitt at de har blitt tilbudt hasj eller marihuana i løpet av det siste året. I kartleggingen har det kommet frem at både ungdommer og foreldre/foresatte ønsker mer informasjon om rus og rusbruk. Det skal i den forbindelse utarbeides et forebyggende informasjonsopplegg om rus og rusbruk, rettet mot ungdommer og foreldre/foresatte. Det skal implementeres i relevante planer og gjennomføres systematisk hvert år. Det foreslås å opprette et årlig forum for informasjon, dialog og kompetanseheving. For enkelte ansatte (kjernepersoner) i skolen anbefales det kompetanseheving gjennom for eksempel programmet «Elever og rus»¹⁰.

Selv om det meste av rusbruken skjer i hjemmet, nevnes det også offentlige steder. Det er dermed avdekket et behov for voksen tilstedeværelse i ungdomsmiljøet, og det anbefales i den forbindelse å etablere en natteravnordning og en utekontakt som kan drive med oppsøkende virksomhet. Det er i tillegg avdekket et «hull» i tjenestetilbudet i kommunen rettet mot ungdom som har utfordringer knyttet til rus og rusmisbruk. Det er av flere tjenester, særlig fra barneverntjenesten og skole, pekt på manglende tiltak tidlig i et handlingsforløp, for eksempel når en ungdom har begynt å utvikle et problem knyttet til psykisk helse og/eller rus. I denne sammenheng anbefales det å etablere et tverrfaglig team som kan veilede og jobbe med barn og unge under 18 år med utfordringer knyttet til psykisk helse og/eller rusmiddelbruk, og deres foreldre/foresatte.

---

⁹ [MOT styrker ungdoms robusthet og livsmestring | MOT.no](#)

¹⁰ <https://www.korus-sor.no/verktoy/kjentmann/>

4. OPPSUMMERING

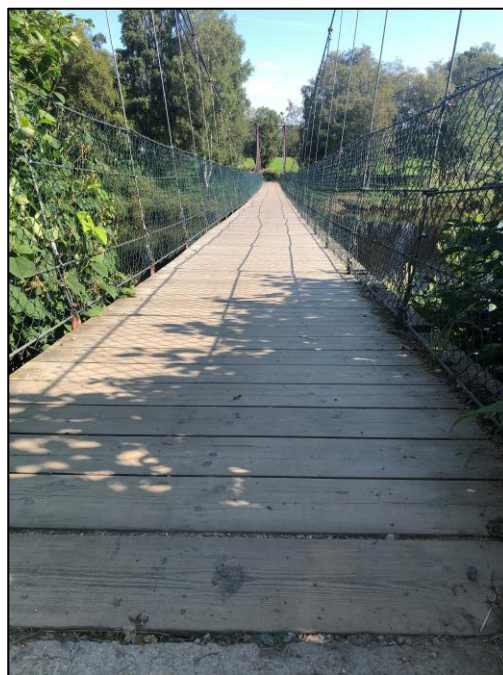
Hovedfunnene i kartleggingen er at det har vist seg at styrket samarbeid mellom både ungdommer, foreldre/foresatte, tjenester og frivillige, og tilstedeværelse av voksne må være blant satsingsområdene fremover. Samtidig har kartleggingen også avdekket utfordringer og «hull» i tjenestetilbudet, spesielt i forbindelse med psykisk helse og rus.

«Man må gjøre det til et felles ansvar å gjøre Lyngdal til et godt sted, og de voksne må være på de arenaene der ungdom er»

- representant ved fritidsarena

Gjennom kartleggingen har det vært fokus på områdene ungdomsmiljø og fritid, foreldrerollen, skole, psykisk helse og rus. Det har blitt avdekket noen bekymringer og «hull» knyttet til tiltak i Lyngdal kommune. Disse «hullene» vil vi forsøke å tette med tiltakene som er nevnt i handlingsplanen i neste kapittel.

Noen tiltak i handlingsplanen kan igangsettes forholdsvis raskt, mens andre krever større grad av forarbeid og planlegging. Alle tiltakene er direkte eller indirekte rettet mot ungdom og ungdomsmiljøet. I tillegg til tiltakene som er nevnt i handlingsplanen arbeider kommunen og andre med tiltak av mer langsiktig art, og som bærer mer preg av systemarbeid. Dette er det ikke fokusert på i denne rapporten eller handlingsplanen.

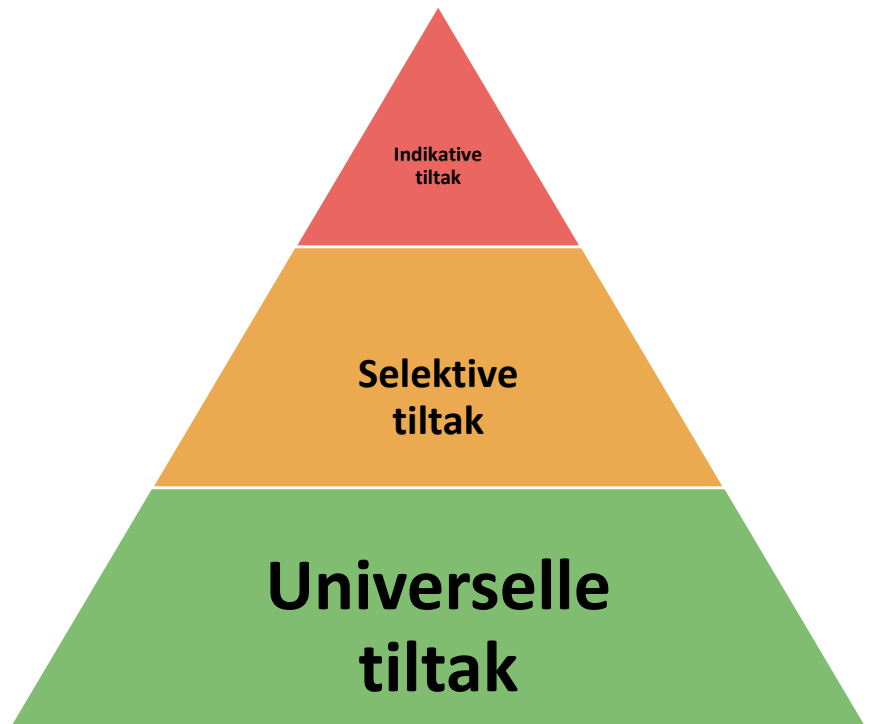
Konklusjon

Kartleggingen har til tross for å vise et generelt godt og trygt ungdomsmiljø, avdekket at det på enkelte områder er grunn til bekymring for ungdomsmiljøet i Lyngdal. Vi ser imidlertid optimistisk på arbeidet med oppfølging av tiltakene i handlingsplanen i samarbeid med ungdommer, foreldre/foresatte, ulike tjenester og fritidsarenaer i Lyngdal kommune. Vi tror at det er mulig å sammen bidra til et enda bedre oppvekstmiljø for ungdom i Lyngdal!

5. FREMTIDIG SATSING OG FORSLAG TIL HANDLINGSPLAN

5.1 Nivåer av forebyggende tiltak

Primærforebygging rettes mot befolkningen som helhet eller større grupper av befolkningen, og innebærer **universelle tiltak**. Sekundærforebygging er forebyggende arbeid og tiltak som rettes mot grupper hvor det er risiko for problemutvikling, og innebærer **selektive tiltak**. Tertiærforebygging er forebyggende arbeid og tiltak som rettes mot grupper og/eller enkeltindivider som har utviklet et problem, og innebærer **indikative tiltak**.

Figur 9: Figuren viser de ulike nivåer av forebyggende tiltak

I handlingsplanen er tiltak på universelt nivå som når alle prioritert. Samtidig har det gjennom kartleggingen også blitt avdekket mangler av selektive og indikative tiltak. Det har derfor først og fremst blitt prioritert universelle tiltak, men også enkelte selektive og indikative tiltak.

5.2 Forslag til handlingsplan¹¹

Nedenfor følger et forslag til handlingsplan, basert på funnene i kartleggingen. Selv om det gjennom kartleggingen også har blitt avdekket andre områder for forbedring, herunder områdene tverrfaglig samarbeid og systemarbeid, så er denne rapporten avgrenset mot dette. Det vil likevel arbeides kontinuerlig med systematisk forebygging og tverrfaglig samarbeid. Fokus på funn og tiltak i løpet av kartleggingsperioden og under utarbeidelse av handlingsplanen har ført til at det allerede er påbegynt og gjort mye arbeid siden kartleggingen ble gjennomført.

¹¹ Det arbeides internt i kommunen og i samarbeid med andre relevante aktører om de enkelte tiltakene i handlingsplanen, herunder med en nærmere beskrivelse, i tillegg til å definere formål, målgruppe og metode for evaluering.

Selv om ansvar for tiltakene er presisert i handlingsplanen, har arbeidsgruppe for folkehelse og SLT koordineringsgruppe det overordnede/koordinerende ansvaret for at tiltakene i handlingsplanen blir fulgt opp og gjennomføres.

Selv om vi gjennom hele kartleggingsperioden har involvert og snakket med ungdommer, så vil ungdomsmedvirkning være helt sentralt også i den videre gjennomføringen av tiltakene i handlingsplanen. Det samme gjelder samarbeid med foreldre/foresatte via FAU.

I Lyngdal kommunes tiltaksoversikt¹² finner man oversikt over flere av tiltakene som Lyngdal kommune allerede har som er rettet mot barn, unge og deres foreldre/foresatte.

De foreslåtte tiltakene i handlingsplanen nedenfor er kategorisert gjennom fire delmål. Flere av tiltakene kan bidra til å oppfylle flere av delmålene, og de må derfor sees i sammenheng og som en helhet.

---

¹² [TILTAKSPLAKAT-barn-og-unge-Lyngdal-fra-2021.pdf \(d2b07qcu54n11f.cloudfront.net\)](https://d2b07qcu54n11f.cloudfront.net/TILTAKSPLAKAT-barn-og-unge-Lyngdal-fra-2021.pdf)

DELMÅL 1: UNGDOM I LYNGDAL OPPLEVER ET TRYGT OG INKLUDERENDE UNGDOMSMILJØ, OG FORELDRE/FORESATTE OG FRIVILLIGE ENGASJERER SEG I UNGDOMSMILJØET SAMMEN MED AKTUELLE KOMMUNALE TJENESTER

Ansvarlig for å følge opp og koordinere tiltakene: folkehelsekoordinator og SLT-koordinator

TILTAK	ANSVARLIG	TIDSPLAN	ØKONOMI
Dialogforum rettet mot foreldre/foresatte, tjenester og frivillige organisasjoner	Folkehelsekoordinator og SLT-koordinator Arbeidsgruppe bestående av representanter fra FAU, lag/foreninger, kommune og eventuelt andre	Oppstart våren 2022, årlig	Eksisterende ressurser/prosjektmidler
Dialogforum for og med ungdom	Folkehelsekoordinator og SLT-koordinator Arbeidsgruppe bestående av representanter fra ungdomsråd, kommune og eventuelt andre	Oppstart våren 2022, årlig	Eksisterende ressurser/prosjektmidler
Natteravner¹³	FAU og andre foreldre/foresatte, i samarbeid med kommune	Oppstart høsten 2021, kontinuerlig	Eksisterende ressurser og frivillig arbeid
Ungdomskontakt	Drøftes i SLT koordineringsgruppe	Januar 2022	Prioritering og/eller prosjektmidler
Kartlegging (og eventuelt etablering) av aktiviteter/fritidstilbud – Hva er det ungdommene ønsker seg?	Folkehelsekoordinator og SLT-koordinator, i samarbeid med arbeidsgrupper Samarbeidspartnere: frivillige og frivillige organisasjoner, kultursektoren	Høsten 2021	Eksisterende ressurser
Nye metoder for ungdomsinvolvering og deltakelse	Skole, i samarbeid med ungdomsråd og andre	Planlegging 2021, utprøving 2022	Eksisterende ressurser/prosjektmidler

¹³ <https://natteravn.no/>

DELMÅL 2: STYRKE FORELDRES KOMPETANSE SLIK AT BARN OG UNGE OPPLEVER GODE OG TRYGGE OPPVEKSTVILKÅR

Ansvarlig for å følge opp og koordinere tiltakene: folkehelsekoordinator og SLT-koordinator

TILTAK	ANSVARLIG	TIDSPLAN	ØKONOMI
Sikre lett tilgjengelig informasjon og oversikt over hjelpetjenester og tiltak	Hver enkelt tjeneste BTI arbeidsgruppe, i samarbeid med FAU og ungdomsråd	Kontinuerlig, arbeid er allerede igangsatt	Eksisterende ressurser
Faste foreldrekvelder/-nettverk	Skole og skolehelsetjeneste i samarbeid med FAU og politiet	Høsten 2021	Eksisterende ressurser
Nye metoder for foreldreinvolvering og deltakelse	Skole, i samarbeid med FAU og andre	Planlegging 2021, utprøving 2022	Eksisterende ressurser/ prosjektmidler
Universell foreldreveiledning	Helsestasjon i samarbeid med skole	Høsten 2021	Prosjektmidler
Etablering av familieteam, TIBIR og COS-P	Helsestasjon i samarbeid med skole	Under etablering	Eksisterende ressurser/ prosjektmidler
Etablering av familieteam, TIBIR og COS-P	Helsestasjon i samarbeid med skole	Under etablering	Eksisterende ressurser/ prosjektmidler

DELMÅL 3: UNGDOM I LYNGDAL OPPLEVER GOD PSYKISK HELSE

Ansvarlig for å følge opp og koordinere tiltakene: folkehelsekoordinator

TILTAK	ANSVARLIG	TIDSPLAN	ØKONOMI
Markering av verdensdagen for psykisk helse	Arbeidsgruppe for folkehelse Skolehelsetjeneste	Årlig den 10. oktober	Eksisterende ressurser/ prosjektmidler
Innføre program i skolen for å styrke livsmestring og psykisk helse	Virksomhetsleder skole, kontaktlærere	Avklare valg av program høsten 2021, gjennomføres deretter kontinuerlig	Eksisterende ressurser
Økte ressurser til forebyggende arbeid i ungdomsskolen	Kommunens politiske og administrative ledelse	Høsten 2021	Prioritering og/eller prosjektmidler
Sikre lett tilgjengelig informasjon og oversikt over hjelpetjenester og tiltak	Hver enkelt tjeneste BTI arbeidsgruppe, i samarbeid med FAU og ungdomsråd	Kontinuerlig, arbeid er allerede igangsatt	Eksisterende ressurser
Utvidede åpningstider for Helsestasjon for Ungdom (HFU)	Helsestasjon	Pågående	Prioritering og/eller prosjektmidler
Økt bemanning i skolehelsetjenesten	Kommunens politiske og administrative ledelse	-	Prioritering/ økte ressurser i budsjett
Tiltak for tidlig innsats ved psykiske helseutfordringer: støttesamtaler, familieteam, minirisk-grupper, COS-P	Helsestasjon	-	Prioritering/ økte ressurser i budsjett

DELMÅL 4: UTSETTE UNGDOMS ALKOHOLDEBUT OG FOREBYGGE BRUK AV ILLEGALE RUSMIDLER

Ansvarlig for å følge opp og koordinere tiltakene: SLT-koordinator

TILTAK	ANSVARLIG	TIDSPLAN	ØKONOMI
Informasjon om rusmidler rettet mot ungdom	SLT-koordinator i samarbeid med skole og skolehelsetjeneste, politi, psykisk helse og rus, FAU og ungdomsråd	Gjennomføres hvert år, fra og med høsten 2021	Eksisterende ressurser
Informasjon om rusmidler rettet mot foreldre/foresatte	SLT-koordinator i samarbeid med skole og skolehelsetjeneste, politi, psykisk helse og rus, FAU og ungdomsråd	Gjennomføres hvert år, fra og med høsten 2021	Eksisterende ressurser
Kompetanseheving, herunder «Elever og rus»¹⁴	Kommune, i samarbeid med RVTS og KoRus Sør	Opplæring av ansatte i 2022	Eksisterende ressurser/prosjektmidler
Tiltak for tidlig innsats ved utfordringer knyttet til rusmiddelbruk: Veiledning og avvenning Etablere et tverrfaglig team	Helsestasjon og psykisk helse og rus	Januar 2022	Prioritering/ økte ressurser i budsjett

Universelle tiltak som er bra for alle

Selektive tiltak som er nyttig for noen

Indikative tiltak som er nødvendig for enkelte

¹⁴ [Kjentmann | KoRus – Sør \(korus-sor.no\)](https://www.korus-sor.no)

KoRus Sør

KoRus Sør er ett av syv regionale kompetansesentre på rusfeltet i Norge. KoRus Sør jobber på tilskudd fra Helsedirektoratet og eies av Borgestadklinikken, Blå Kors. KoRus Sør er en tjeneste for tjenestene og har som oppgave å formidle og bygge opp rusfaglig kompetanse i kommuner og spesialisthelsetjeneste. KoRus Sør er særlig opptatt av hvilke konsekvenser rusmiddelbruk får for den enkelte, familien og andre berørte. Se www.korus-sor.no for mer informasjon.

KoRus Sør har bidratt med informasjon, materiell, opplæring og veiledning gjennom hele HKH-prosessen.

Skrevet av: Camilla Buch Vidringstad SLT-
koordinator Lyngdal kommune, i samarbeid med
HKH prosjektleder og kartleggingsteamet
Publisert: Oktober 2021

